
OBYTNÝ INTERIÉR NĚKTERÝCH VÝZNAMNÝCH OSOBNOSTÍ ČESKÉ KULTURY JAKO TYPIZAČNÍ PRVEK MĚŠŤANSKÉHO INTERIÉRU 19. STOLETÍ

Olga Herbenová

Obytné interiéry 19. století jsou v různých společenských vrst-
vách odlišné. Šlechtický interiér určují stylové přeměny: je tedy
61- empírový, biedermeierský, druhorokokový i historizující. Funkce
-68 jednotlivých místností /salón, kabinet, ložnice atd./ je neměnná,
pouze nábytek přebírá v průběhu století tu či onu formu.

Měšťanský interiér prochází sice také stylovými proměnami
/biedermeier je ostatně první měšťanský sloh vůbec/, ale schéma,
účel a rozmístění jednotlivých místností je závislý na sociálním
rozvrstvení měšťanstva. Stejně jako změny dobové mentality nale-
zly své vyjádření ve stylových proměnách šlechtického interiéru
/která pak převzala i buržoazie/, je rozlišnost měšťanského inte-
riéru vlastně projekcí odlišné mentality a životního stylu stavovsky
přesně rozvrstvené společnosti. /Příloha 1/

Sládci a mlynáři měli interiéry obydlí nesrovnatelně lépe vybave-
né než kupci a řemeslníci; interiéry příslušníků svobodných povolá-
ní sloužily jiným účelům a byly vybaveny jinak než interiéry bo-
hatnoucích továrníků, úřednická byrokracie měla opět své vlastní
požadavky. Studium měšťanského interiéru znesnadňuje tedy kromě
této diferencovanosti i nedostatek zachovaného materiálu: nábytek,
pokud jde o fondy našich veřejných sbírek, představuje jen nepa-
trné zlomky a z velké části je zachováno jen zařízení nejbohatšího
měšťanstva; nábytek nižších vrstev se pro často nízkou kvalitu snad
ani nezachoval.

Kusy nábytku představují ovšem jen nejhrubší kostru interiéru.
Jistý obraz o jeho uspořádání, o dekoraci stěn, oken, atd. a doplň-
cích poskytují drobné příležitostné malby a kresby malířů - spe-
cialistů; zachycují téměř s fotografickou věrností pohledy do oby-
tných pokojů - salónů, kabinetů, ložnic - šlechty. Tyto obrázky ne-
byly jen upomínkové, patrně zvláště v 1. polovině 19. století to byly

spíše návrhy anebo záznamy pro řemeslníky, mohly být i vzorem pro měšťanskou společnost.

Poměrně ucelený názor o měšťanském interiéru poskytuje česká krásná literatura 19. století, a potom memoáry, korespondence atd. - její autoři pocházeli většinou z tohoto prostředí; dále archívní materiál, zvláště pozůstalostní spisy okresních soudů, např. z Archívu hl. města Prahy. Celkový obraz interiéru je určen, jak už bylo řečeno, spíše podle společenských vrstev, než podle slohových proměn. Škála je tak široká, že namísto zevšeobecnění jsem postupovala od případu k případu, se stálým zřetelem k funkčnímu hledisku. Jde především o typ bytu, o jeho půdorys, o byt služební, nájemní nebo o byt ve vlastních domech. Za další pramen slouží i interiéry bytů českých významných osobností 19. století; k nim jsou zachovány popisy, vyobrazení, případně půdorysy a někdy, jejich zařízení. Nejobvyklejší městske byty byly v 1. polovině 19. století spojeny s živností /dílna, obchod, ateliér, kancelář atd./ Např. byt sládka Františka Smetany v panském pivovaru v Litomyšli byl v přízemí, spojený s kanceláří; zde žilo až 10 dětí i rodiče Bedřicha Smetany. V řadě za sebou byly 2 velké pokoje, alkovna, komora, tmavší kuchyň; /1/ zařízení zadního pokoje bylo podle vzpomínek sestry Ludmily velmi krásné, zvláště tzv. žlutý pokoj, v němž stávaly skříňové barokní hodiny, kterých si rodina nesmírně vážila. /2/

Prostorově na tom byl lépe profesor pražské malířské Akademie Antonín Mánes: obýval celé 1. patro, spolu se svými 3 dětmi a bratrem v nájemním poměrně novém domě U obecního dvora čp. 799 z roku 1799, byl to byt o 6 pokojích a černé kuchyni. /3/ Zařízení bylo ale velmi jednoduché, jak napovídá ryze účelový, prostý nábytek, většinou ve slohu biedermeieru, např. komoda se zaskleným nástavcem, pracovní stoly, psací pult atd., zachycené na kresbách Mánesů.

Na samostatný pokoj - téměř pracovnu - se zmohl shodou okolností K.H. Mácha, ve skromném, krupařské živnosti věnovaném bytě rodičů: "Zpředu /byl/ nevelký krám... za ním kuchyňka a nejzáže do dvora jizba, komoře více než světlici podobná... V zadní jizbě té bydlel Karel sám... Prostý stolek s dvěma židlemi, postel

a nad ní kytara jest to jediné, co z básníkovy nářadí si pamatuji. Tam sepsán Máj a skoro všechny ostatní básně . . ." vzpomíná J. B. Pichl, důvěrný Máchův přítel. /4/ Většinou však drobní kupci a hokynáři bydleli v "příbytcích podobných brlohům", mnohdy to nebyl vůbec žádný příbytek, nýbrž toliko část krámu, oddělená pouhým zaskleným "šalováním", bez oken, a tedy naprosto beze vší ventilace, beze vzduchu a taky bez denního světla /Ignát Herrmann/. /5/ V takovém bytě s krámkem, kde "prací necky stojí zrovna až vedle mého stolku," bydlel v letech padesátých i Jan Neruda. /6/ O Karlu Sabinovi se vyprávělo, že v letech čtyřicátých bydlel s básníkem Kalinou v kumbále, kde spali v sudu a později s dalšími "v temné a špinavé díře v Platněřské ulici, kde měli za nábytek dvě rozvikladné židle a stůl a svítili si, pokud na to měli, svíčkou zastrčenou v láhvi". /7/

Skromnou pracovnu a zařízení měl ještě v 90. letech Mikoláš Aleš: byl to obyčejný byt na pavlači druhého patra domu, /8/ z kuchyně se vešlo, jak vzpomíná V. V. Štech, do pokoje, jenž byl zároveň pracovnou, ložnicí i jídelnou pětičlenné rodiny. /9/

Uctívaný spisovatel a přítel M. Alše Václav Beneš Třebízský měl v Klecanech v "kaplance" jen železnou postel a pár kousků ryze užitkového nábytku. /Příloha 2/

Pracovnu ve skutečném slova smyslu měl ovšem Frant. Palacký nebo Jan Evangelista Purkyně. /10/ V pozůstalosti J. Purkyně z roku 1869 je uveden i soupis zařízení: 4 otevřené knihovny, psací pult z tvrdého dřeva, skříňka na minerály s 24 přihrádkami z černě lakovaného měkkého dřeva atd.; ostatní nábytek byl z mahagonového dřeva. /Příloha 3/ Všeobecně se v 19. století pracovní prostory u zámožnějších vrstev začínají oddělovat od bytů. Tak tomu bylo kupř. ve vlastním domě rodičů a prarodičů Karolíny Světlé, kde bylo živnosti vyhrazeno přízemí. /11/ Staří i mladí manželé bydlili na počátku pod jednou střechou v Poštovské ulici, "kde měla rodina dva malé domky vedle sebe . . . Teprve později se prorazila zeď mezi domky a oni bydleli pod dvěma sice střechami, však stále jen u jednoho krbu. Spojené ty domky tvořily zákoutí plné skrýší, schůdků, pokojíků, pavlačí, kumbáleků a tak dále", jak píše K. Světlá. /12/ Pokoje se rozlišovaly na přední tzv. parádní a zadní svy-

hledem na řeku. Zadní byly obytné, to znamenalo ložnice s jídelnou dohromady. V jednom takovém pokojíku, který byl napolo "budoirem" babičky K. Světlé, "spojený s čeledníkem, byl velký stůl, okolo kterého seděli děti, služky, učedníci a drali peří". /13/ Takzvané parádní pokoje -přední vedly obyčejně do ulice a byly stále uzamčeny, "jen když se slavívala nějaká svatba neb křtiny, či v masopustě . . . , tu se zaleskly v celé své nádheře, tu se strhly roušky z obrazů, zrcadel a lustrův a s nábytkem povlaky povždy je halící". /14/ Nevraživý soud K. Světlé na parádní pokoje je určen přísným hlediskem společenským, jindy se v něm odráží i její kritika slohů minulosti, např. empíru nebo baroka, které spojuje s feudalismem a absolutismem.

Ovšem v Praze byly kromě zaniklých parádních pokojů měšťanstva i interiéry bohatě umělecky upravené, jak dokazují malby zachované v interiéru mlynáře a podnikatele Václava Michalovice v někdejší Novomlýnské ulici. Tři sály, zdobené v polovině století malbami Josefa Navrátila, byly asi v měšťanském interiéru výjimkou. Zrovna tak jako "sbírka rokokových porcelánových figurek, . . . /které/ vypravují o osvícenosti těchto šosáků, o jejich intenzivní lásce k umění", jak poznamenává V.V. Štech. /15/ Obvyklejší byly parádní pokoje, jak je popisuje v roce 1857 Jan Neruda: "Parádní vorzimmer . . . , na stěnách několik iluminovaných litografií a nářadí skládá se z piana, kanapé, stolu před ním, a z šesti bílými pokrývkami opatřených, v kruhu kolem stolu nastavených sedadel a opět lože . . ." /16/ Ironicky popisuje parádní pokoje také K.V. Rais: "Kolem elipsovitého stolu přikrytého nádhernou bujnými květy zdobenou pokrývkou, stálo šest velkolepých fotelů, povlečených těžkým tmavočerveným plyšem. Stály tu ve vznešené kráse, jako by mluvily: Hle my tvoříme tu nádheru, všude známou garnituru paní starostové! Viděli jste něco velkolepějšího? Nalevo, poblíž stěny, lesklo se zánovní piano, vpravo stála velká fornýrovaná skříň s velikou řezbou a naproti garnituře - skleník!" /17/ V pozůstalosti z roku 1893 Th. Dr. Antona Reinwortha, probošta kolegiátního kostela U Všech svatých v Praze, je podobné zařízení salónu přesně doloženo; vedle garnitury jsou tu dokonce dva skleníky. /Příloha 4/

Skleník byl běžný typický kus nábytku v salónu měšťanů i

šlechty skoro po celé 19. století; česká literatura se o něm zmiňuje více než o jakémkoliv jiném kusu, ale dlouho se pro něj nemohlo najít vhodné označení. B. Němcová mluví o "skříní se skleněnými stěnami" a K. Světlá o "skleněné skříní". J.V. Frič měl ho v roce 1856 také ve své pracovně spojené s ložnicí: "Za zády mého fauteillu a před... šicíma a psacím zároveň stolkem stálat při stěně větší průhledná skřín, v níž měli jsme nejdražší své památky rodinné i z dob našeho utrpení, i pozůstalé po nebožce drobnosti uloženy." /18/ Také tyto drobnosti "drahé a skvostné věci... ve vonavkách napuštěných přihrádkách" /19/ mění své názvy. B. Němcová je nazývá heblata, což znamená podle J. Jungmanna vrtošivost. Nazíráno pohledem venkovské babičky byla "ta skříně se skleněnými stěnami, za nimiž bylo všelijakých heblat narovnáno, stála v pokoji jen pro hřích". /20/ Rais zase s ironií popisuje stylové proměny skleníku: "Sklo odshora dolů, vzadu zase zrcadlo odshora dolů, uvnitř nádobí porcelánové nad sním bělejší, skleněné zářící jako křišťál" a dále "drobnůstek a titěrek řady, ... kolem dokola všecko rodinné stříbro, zvenčí nádherné řezané ozdoby; u starostů se odshora dolů vinuli dva hadi, u pošmistřů byl kolem dokola věnec z vyřezávaných růží, doktorka měla po stranách dvě dračí, nahoře dokonce lví hlavu". /21/ Rais vystihuje také záměnu jednoduchého skleníku za moderní kredenc, jež byla pro obyvatele malého města tak absurdním kusem, že ji přirovnávali k varhanům: "Sloupky po stranách, řezby na všech rozích, bílé sklo samý květ, mramor jako sníh a drží to dva draci s vyp!azenými jazyky." /22/

Čeští spisovatelé mluví o parádních pokojích, jež se později označovaly jako salón: slovo, které se v české literatuře vyskytuje sice již u Tyla, ale označuje se jím výhradně jen salón šlechtický, exotický, nebo salón na lodi /Neruda/. Teprve Riegrův Slovník naučný z roku 1870 definuje salón jako "větší a zdobnější pokoj neb síň v domě, v které se návštěvy přijímají". /23/ A K. Světlá uvažuje v roce 1874: "Co je to vlastně salón? Přec nic jiného než místnost, kde se schází kruh osob, v jejichžto rozmluvách splývá zábava příjemným způsobem s poučením, ... Což se k úkolu takovému nehodí každý čistý a uklizený pokoj? Nemůže tedy každá rodina poněkud lepších poměrů míti svůj salón?" /24/

Česká společnost je v první polovině století ještě uzavřena do soukromí a výjimku tvoří pražská intelektuální vrstva, která znala duchovní salóny, v nichž se předčítalo, hrálo, debatovalo: takový salón byl např. u Fričů, Měchurů, Palackých, Staňků, Purkyňů, Linků, Náprstků, u mladého Riegra atd. jako styčný bod spřátelených rodin stejné společenské vrstvy. /25/ Zařízení těchto salónů bylo skutečně odlišné od salónů šlechtických, zaplněných převážně jen sedacími soupravami. Nechuť a kritika velké části spisovatelské veřejnosti k zařízení salónu - parádního pokoje - mělo i svou druhou stránku; vliv doznívající šlechtické kultury byl natolik silný, že např. Karel Purkyně zachytil šlechtický salón jako ideál na portrétu J.V. Staňka jako pážete.

Od druhé poloviny 19. století se již počítá se salómem v plánech velkých nájemných domů /26/ - tyto místnosti však často měnily i svoji funkci: např. u lahůdkáře Vondráčka, který obýval velký sedmipokojový byt na náročí Perlové a někdejší Ferdinandovy třídy v domě postaveném v roce 1866 podle návrhu Ing. Ullmanna, byl salón později, když majitel ovdověl, "spíše jako spíž". Zejména v zimě se do něho ukládaly "šneky a mušle", jak vzpomíná slavný syn lahůdkáře, psychiatr prof. Vladimír Vondráček. /27/ I v jiných rodinách se např. v zimě "salón nevytápěl. Nastěhovaly se tam zelené schůdky a přezimovaly tam fuchsie ... bývalo na sta květináčů", jak píše o salómu v Kostelci n/Černými lesy pravnučka Jos. Jungmanna Marie Strettiová. /28/ Ve velkém nájemním bytě Žofie Podlipské a Jar. Vrchlického na Palackého nábřeží se "velký přijímací pokoj, kterému říkali salón," změnil později, když děti odrostly, na dívčí pokoj, jak píše Eva Vrchlická. /29/

Jinak tomu bylo u Julia Zeyera. Svůj salón a i další pokoje ve Vodňanech v domě, který Zeyer nazývá zříceninou /jeho přátelé "paláčkem"/, si zařídil s rafinovaným vkusem sběratele - dekorátéra konce století. Pokoje i salón byly zavěšeny koberci a textiliemi, které si přivážel ze svých cest z ciziny, anebo sbíral a dostával darem. Na dveřích měl těžký baldachýn, okna byla přikryta čínskými, japonskými i perskými koberci a "díru ve zdi ... zastřel kusem vybledlého hedvábného sametu anebo kostelního ornátu". To vše doplňovaly v interiérech nezvyklé květiny jako rulík, leknín,

bodlák atd., jak vzpomíná jeho přítel Hcrites. Zeyer si v interiéru buduje svůj malý soukromý svět, v němž se shromažďují "dálky a minulost", a cílem "interiéru je zjasnit duševní osamění". /30/ Zeyer se sám v dopise Zd. Braunerové v roce 1891 vyznává ze svého fanatismu pro bibeloty, jimiž zaplnil svůj byt tak, že "byl však podoben magacinu nakupených předmětů". /31/ Jeho interiér byl atypickým příbytkem měšťanským, ale příznačným pro umělce z konce století, projevuje se v něm bizarnost, dekadence i odpor ke konvencím současnosti. Julius Zeyer se ovšem právem obával, když zařizoval svůj byt starožitnostmi, kritiky svých, jak říkal, "renesančních přátel" v Praze, např. architekta Jana Zeyera. Interiér zařízený v podobném duchu měla na konci 19. století např. Ema Destinová nebo herečka Jindřiška Slavínská /dcera skladatele a literáta Ludvíka z Rittersbergů/; "její byt byl snůška starodávných a někdy až drahocenných památek", píše J. Kvapil, "měla Mánesy, Chittusiho, Karla Purkyni a také mnohé staré obrazy..." /32/ Na rozdíl od těchto zděděných anebo náhodně zakoupených nábytků všech slohů zaměřil se Václav Brožík při zařizování svého ateliéru /s předsíní a ložnicí/, na kusy v gotickém a renesančním slohu, které mu sloužily i jako rekvizity. Nechyběly tu ani předměty výjimečné kvality, jako byla gotická truhla nebo chórová lavice s vyřezáváním, shodou okolností uložená ve sbírce nábytku v UPM v Praze. /Příloha 5/

Jestliže salónům byly v 2. polovině 19. století vyhrazeny nejlepší pokoje s vyhlídkou, pak místnost pro ložnici se hledala až později. V 1. polovině století ložnice v měšťanských bytech prakticky neexistovaly, spalo se v obytných místnostech. Postele byly obvykle v rozích, alkovnách, v nejzazších koutech bytů, za zástěnami atd. Přejít k ložnicím ve smyslu 2. poloviny 19. století zachycuje anonymní akvarel z doby před polovinou století. Z každé strany je noční stolek, postele zabírají již značný prostor, jsou ve středu pokoje. Vše je v jednotném druhotně rokokovém stylu. Z tohoto uspořádání a typů nábytku se pak vycházelo nejen ve 2. polovině 19. století, ale i ve století dvacátém. Nevyhnuli se mu ani čeští architekti v období kubismu. I oni byli vázání tradicí; definitivní

rozchod s 19. stoletím se uskutečnil v interiéru až v období funkcionalismu.

V 1. polovině 19. století jen nejbohatší měšťané, jako byl pražský dřevař Renner v Podskalí, měli "pokoje k spaní a ku přebývání pána a paní" oddělené od pokojů, kde se jídávalo, učilo atp. /33/ Podobně tomu bylo jen ve šlechtických palácích. Ložnice z černínského alba z druhé čtvrti 19. století zachycuje zařízení takových pokojů - budoirů. Je to postel a noční stolek z období biedermeieru, stojací velké zrcadlo, tzv. psyché, které se objevuje jako novinka již koncem 18. století; teprve ve druhé polovině století ho v ložnicích zámožnějšího měšťanstva vystřídalov víceúčelové trumeau. Samozřejmostí byly i toaletní stolky zakryté drapérií, které uvedl do módy po polovině 18. století anglický návrhář Thomas Chippendale; psací stoly, poličky na knihy, šicí stolky, stojany na květiny, pohovky tu byly obvyklé, ovšem umístění jednotlivých kusů nábytku nebylo v období biedermeieru vázáno slohovými předpisy. Strohou ložnicí, či spíše hostinský pokoj, zachycuje akvarel amatérského malíře J. Jeřábka z roku 1859. Nejzajímavější je tu loubí z popínavých rostlin, motiv velmi často užívaný k dělení pokojů, nejenom v šlechtických, ale i měšťanských interiérech.

Pokojové květiny pronikají do interiérů od 20. let 19. století jako reakce na strohou formu empíru. Romantické zbožnění přírody vytváří v uzavřených obytných místnostech i v salónech náhradní přírodu laťkových loubí, které slouží za plenty k postelím, kamnům atd. Hledá se jakýkoliv světlý kout, arkýře oken atd., a na rozmanité stojany, poličky konzoly se staví v bílém hliněném květináči muškáty nebo v zeleném rozmarýny, jak píše K. Světlá. /34/ Květiny obklopují křesla, obtáčejí sochy, plazí se po zdech, pronikají z fasád do interiérů. B. Němcová výstižně popisuje v roce 1858 svému synovi zahradníkovi Karlovi květiny ve svém bytě: "Thuja je už hodně vysoká, břečťan okolo okna se vine, kurkuligo letos kvetlo. Akubea jako koš - juniperus košík, kaktus jako bachoř a ten starý hibiscus od kořene vyrazil a pěkně roste vzhůru." /35/

Květiny se vázaly do košíčků a váz, modelovaly na porcelán, vy-

šivaly v pásech na táhla ke zvonkům, tiskly a vyšivaly na potahové látky, záclony a deky na postel. Také modeláři pražské porcelánky vytvářejí v roce 1848 do skleníků sérii personifikací květin, jako např. lilii, vlčí mák, vinnou révu atd. /36/

O interiérech bytů významných osobností české kultury 19. století lze říci, že charakter prostředí jejich soukromí i práce - jeho uspořádání, nábytek i různé doplňky - byl sice také ovlivněn dobovým vkusem, ale nejvíce závisel na možnostech svého uživatele a v neposlední řadě i na jeho osobním vkusu.

Poznámky

- /1/ Půdorysná dispozice bytu vychází z barokního palácového uspořádání místností.
- /2/ Zdeněk Nejedlý, Bedřich Smetana I. Doma. Praha 1924, s. 198.
- /3/ Dům navrhl Karel Schmidt. Černá kuchyně tu zabírala střed půdorysné dispozice. /Ještě v 1. pol. 19. století jsou kuchyně malé, temné, obyčejně jen kout jiného pokoje./
- /4/ B.J. Pichl, První básně K.H. Máchy, in: Almanach Kmene. Praha 1936/37, s. 35.
- /5/ Ignát Herrmann, Zmizelá Praha. Výbor ze staropražských vzpomínek. Praha 1980, s. 15.
- /6/ Jan Neruda, in: V překrásném měsíci máji.../Družina májová/, Praha 1979, s. 125.
- /7/ Eduard Bass, Čtení o roce osmačtyřicátém. Praha 1940, s. 536.
- /8/ Pavlač byla nepostradatelným dispozičním prostředkem každého nového domu tehdejších let.
- /9/ V.V. Štech, V zamlženém zrcadle. Praha 1967, s. 64.
- /10/ Zařízení obou pracoven se zčásti uchovalo v Národním muzeu v Praze. Pracovnu Frant. Palackého popisuje J.V. Frič: Paměti I. Praha 1957, s. 43. i W.W. Tomek, Z mých pamětí. Praha 1901, s. 145.
- /11/ Pouze obytné domky byly v 19. století výjimkou.
- /12/ K. Světlá, Upomínky. Praha 1901, s. 20, 55.
- /13 - 14/ K. Světlá, Upomínky. Praha 1901, s. 20, 55.
- /15/ V.V. Štech, V zamlženém zrcadle. Praha, s. 91.
- /16/ Jan Neruda, Týden v tichém domě. Malostranské povídky. Praha 1929, III. vyd., s. 28.
- /17/ K.V. Rais, Skleník. Praha 1973, s. 72 /prvně vyšlo ve Světozoru v roce 1895/.

- /18/ J.V. Frič, Paměti II, Praha 1960, s. 536.
- /19/ K. Světlá, Upomínky, I.c., s. 39.
- /20/ B. Němcová, Babička.
- /21 - 22/ K.V. Rais, Skleník, I.c., s. 43, str. 117.
- /23/ F.L. Rieger, Slovník naučný. Díl osmý. Praha 1870, s. 66.
- /24/ K. Světlá, Upomínky, I.c., s. 82.
- /25/ Ed. Bass, Čtení o roce osmačtyřicátém, I.c., s. 232, 349.
- /26/ Např. v čp. 1012 I. Na nábřeží B. Smetany z r. 1861 navržen Ullmannem nebo čp. 103 III navržen Joh. Krulišem v r. 1872.
- /27/ Prof. MUDr. Vladimír Vondráček, Lékař vzpomíná 1895-1920. Praha 1978, s. 119. Byt byl proto tak velký, neboť v něm podle tehdejšího zvyku bydleli zaměstnanci obchodu společně s majitelem.
- /28/ M. Strettiová, O starých časech a dobrých lidech. Praha 1947, s. 240.
- /29/ E. Vrchlická, Dětství a mládí s Vrchlickým. Praha 1960, s. 22.
- /30/ Benjamin Walter, Dílo a jeho zdroj. Praha 1979, s. 73; Frant. Herites, Vodňanské povídky. Praha 1958, s. 49.
- /31/ Přátelství básníka a malířky, Vzájemné korespondence Julia Zeyera a Zdenky Braunerové. Uspořádal Vlad. Hellmuth - Brauner.
- /32/ Jaroslav Kvapil, O čem vím II. Praha 1947, s. 28, 84.
- /33/ W.W. Tomek, Paměti z mého života. Praha 1904, díl I. s. 134.
- /34/ K. Světlá, Dcera otce svého, str. 26, Černý Petříček, 7. vydání Praha 1940, s. 136.
- /35/ B. Němcová, Korespondence. Sv. VIII. F. Borový. Praha 1930.
- /36/ Jan Diviš, Pražský figurální porcelán ve sbírkách Muzea hl. města Prahy. Acta musei pragensis 80 /v Praze modelovány podle publikace Les fleures animeés vydané v Paříži 1847 a vyzdobené rytinami Ch. Goeffroye podle nákresů J. Grandvilla/.

PŘÍLOHA I.

"Statistika živností, povolání a podniků jevila řečeného roku /1856/ tyto čísllice: mlýnů a mlynářů bylo v Praze 48; z těchto mlýnů byly jenom 4 zařízeny americkým způsobem na pohon parou. Krupařů bylo 199, pekařů 62 /na Starém Městě 27, na Novém Městě 19, na Malé Straně a Hradčanech 16/. Kromě těch byla ještě řada pecnářů. Řezníků bylo 65. Pivovarů na Starém Městě 19, na Novém Městě také 19, na Malé Straně 5, tedy celkem 43. Hostinců bylo 404, kaváren 57 a vináren 35 /některé hostince byly již tehdy zároveň kavárnami/. Cukráren bylo 38 a dvě továrny na cukrové zboží. Doktorů medicíny bylo v Praze 220 a vedle nich 24 zkoušených ranhojičů a porodníků.

Lékáren 15, Advokátů 61 a notářů 8. Knihkupectví /s c.k. hlavním knihoskladem/ 12, obchody s uměleckými výrobky a hudebninami 3, antikvariátů 8, půjčovny knih 3. Knihtiskáren bylo 12, vedle nich pak 12 ocelo - a kamenotiskáren. Noviny takzvané politické vycházely 4 /z nichž jedny české, totiž úřední Pražské noviny/ a jeden lístek lokální. Malířů historických a portretistů bylo 42, krajinářů, pro architekturu a ornamentiku 13, malířů na porcelánu 7. Malířů pokojů 67. Krejčovských mistrů pro mužské 475 a vedle nich 60 dekretářů, pro ženské 158 a 1 dekretář. Obuvníků bylo 210 mistrů a 67 dekretářů. Obchodů se zbožím střížním, módním a zdobným 209, obchodů se sukнем 43, modistek /pro ženské klobouky a čepce/ 58 s legií pomocnic, květinářek 14. Zlatníků bylo 87, vedle nich 12 zlatníků židovských, 9 dekretářů a 5 majitelů továren na zlatnické zboží. Fiakrů bylo 106 se 189 vozy."

/Servác Heller, Z minulé doby, in: V překrásném měsíci máji, Družina májová, Praha 1979, str. 42./

PŘÍLOHA II.

Seznam a odhadní ceny předmětů z pozůstalosti V.B. Třebízského, kaplana v Klecanech a spisovatele českého.

/† 20. června 1884 v Mariánských Lázních./

	Zl	K	vydraženo
1 psací stůl	2	50	3
1 železná postel se zařízením	30		42
stůl z tvrdého dřeva, pokrývka čtyry židle	5		7,50
šatník	5		9
pohovka	5		9
tři velké a jedna menší police na knihy	4		6,50
umýváček se zařízením	1	50	4,50
stojan na šaty	1		3,50
hodiny rámové a pendlovky	10		25,10
obraz Karlštejnského havrana /malba Alšova/	1	50	12
" poselství Ladislava Krále	-	50	5
" pod lešením Staroměstským	-	30	4,25
" svržení s oken	-	20	0,50
" tři králové	-	20	1,50
" Marie, královna andělů	-	30	1,50
" Madona	-	50	1,50
" krajina, barvotisk	-	50	3,10

	Zl	K	vydraženo
obraz Národní divadlo	-	10	0,50
novoročenka	-	10	0,50
5 kusů podobizen	-	50	3,50
dvě fotografie tabla	-	20	0,25
2 čestné diplomy v rámečku	-	20	1,20
3 malé obrázky svatých	-	15	0,40
dva svícny ze stříbra čínského, 1 mosazný	1		2
lampa	1		3,20
zrcadlo	1	50	2,60
housle a hoboje	-	50	75
4 kusy koberců	-	50	1,15
dva malé obrazy	-	10	0,25
vyřezávaný kalamář	-	10	0,80
5 - různé škatulky	-	20	0,40
kávové náčiní	-	50	1,50
pravítka	-	5	0,20
násadka a dvě tužky	-	3	0,12
smeták na prach	-	10	0,25
stojan na doutníky a popelník	-	20	0,30
perořízek	-	10	0,20
3 skleničky	-	15	0,55
stínítko na oči			0,20
lahvička gumi arabi			0,20
obálky na psaní	-	4	0,25
kalendář z roku 1884	-	5	0,30
stříbrné náčiní pro 1 osobu v pouzdře	5		
dalekohled	-	50	0,80
aneroid	2		3,10
dřevěná postel	1	50	5
hotovost na penězích	-	84	
2 tobolky na peníze	-	30	0,40
1 kufr	1		1,15
klekátko dřevěné	-	50	1
revolver	1	50	2,70
zvoneček	-	5	0,30

PRÍLOHA III.

Inventur

über den Nachlass des am 28^{ten} Juli 1869

N^o 1. 74/II verstorbenen Johann Ritter von Purkyne Dr des med. e. Philos:
k.k. Uniwersitäts Professor in Prag, aufgenommen /7^{ten} September 1869/.

V. An Einrichtungsstücken

			Fl	k
1	1	Kleiderschrank aus Mahagoniholz alt	8	
2	1	Sekretär aus Mahagoniholz gelb politiert	24	
3	1	Divan mit braunen Rips überzogen	15	
4	1	runder Tisch von weichen Holz schwarz ungestrichen	3	
5	7	Sesseln	8	90
6	2	Litografien	1	15
7	1	Ausziehtisch aus harten HOLZ	10	
8	1	Klapptisch aus Mahagoniholz	8	
9	1	Kanappe mit schwarzen polsterung	15	
10	1	Bettstelle aus harten Holz braun	6	
11	2	Gyps Büsten	4	
12	1	Nachttisch braun	6	
13	1	Blumentisch von harten HOLZ	2	
14	1	Nachttisch von weichen HOLZ	2	
15	4	Bücherschränke offen	8	
16	1	Pendeluhr in grossen Uhrkasten acht Tag geht viertl und Stundenschläger	25	
17	1	Stehpult von harten Holz gelb	1	
18	1	Spieltisch von weichen Holz schwarz furniert	3	
19	1	Kredenz Tisch von harten Holz braun	6	
20	1	Mineralienkasten mit 24 Schubläden von weichen Holz schwarz lackiert	3	
21	1	Fautel von harten Holz braun mit schwarzen Leinenüberzug	4	

PŘÍLOHA IV.

	Zl.
Im Salon	
Eine Garnitur	40
Zwei Glaskasten	8
Ein Tisch	4
Zwei Bilder	6
Eine Pendeluhr	20
	à 3 zl.
Im Schlafzimmer	
Eine Betthütte	4
Ein Nachttisch	4
Ein Kleiderschrank	4
Ein Kasten mit 4 Schubladen	5
Zwei Sessel	1,20
	à 60
Im Arbeitszimmer	
Ein Kanapé	6
Ein Tisch	1,20
Ein Fauteuil	3
Sesseln	4,80
Ein Schreibtisch	2
Zweim Bilder	6
Eine Rahmenuhr	5
Im Vorzimmer	
Ein Kleiderschrank	8
Ein Kleiderstock	1

PŘÍLOHA V.

k A IV. 95/1

D Í L Č Í I N V E N T Á Ř

v Praze se nalézajícího pozůstalost-
ního jmění po Václavu šlechtici
Brožíkovi, c.k. professo-

ru malířské akademie v Praze, zesnulém dne 15. dubna 1901 se závětí v Paříži 61 rue de Ponthieu sepsaný dne 17. května a následující dny roku tisícího devítistého prvního před podepsaným c.k. notářem co soudním komisařem, v ateliéru zůstavitelově v Praze čp. 1081 - II k nařízení c.k. okresního soudu pro Dolní Nové Město v Praze A IV. 95/1.

VI. N á b y t e k

Položka	Počet kusů	a/ zařízení ložnice	K
433	1	stůl z měkkého dřeva o 4 nohách točených hnědě leštěných s tvrdou deskou	12,-
434	1	umývací skříň z měkkého dřeva, hnědě natřená s bílou mramorovou deskou a s příslušenstvím	35,-
435	1	noční stolek z měkkého dřeva, hnědě natřený s bílou mramorovou deskou	10,-
442	1	židle s vysokým opěradlem a vyřezávanou, vykládanou okrasou, z tvrdého dřeva, hnědě napuštěná	10,-
443	1	skříň na prádlo z tvrdého dřeva, hnědě leštěná, polovice na šaty se zrcadlovou tabulí, druhá polovice o jedné velké a 4 malých zásuvkách na prádlo	35,-
445	1	stará gotická truhla z tvrdého dřeva, kovaná s vyřezávanými stěnami	20,-
446	1	menší stůl z tvrdého dřeva, hnědě leštěný, s vyřezávanými nohami a trnožem	25,-
447	1	nástěnné zrcadlo v černém rámcí s nástavcem okrasným a pozlaceným	7,-
449	1	sádrový model maurského okna v dřevěném rámečku s alabastrovými sloupky, ornament zlacený a polychromovaný	10,-
454	1	věšák na ručníky z tvrdého dřeva, hnědě leštěný	6,-
458	1	košík na papír proutěný	1,-

Položka	Počet kusů	a/ zařízení ložnice	K
460	5	různých skříněk na barvy s paletami z tvrdého dřeva, hnědě leštěných	20,-
b/ zařízení v přístěnku			
486	3	poličky z měkkého dřeva s konsolkami	2,-
487	1	kufr dřevěný okovaný	5,-
488	1	kaučukový podstavec ku koupání	3,-
c/ zařízení v ateliéru			
489	1	pohovka poškozená, režným plátnem potažená s koberecovou přikrývkou a 2 polštáři	10,-
490	1	nástěnné zrcadlo v rohu v dřevěném hnědém rámcí	12,-
492	1	lenoška květovaným rypsem potažená	6,-
493	1	stůl z tvrdého dřeva se 4 točenými nohami a trnoží	12,-
494	1	křeslo vyřezávané se 2 polštáři a sametovým opěradlem	20,-
496	1	tabourett, červeným plyšem potažený	3,-
497	1	stolek z tvrdého dřeva leštěný a mosazí kovaný	18,-
498	1	dubová vyřezávaná lavice s nebesy v gotickém slohu s polštářem	45,-
499	1	dubová vyřezávaná skříň o pěti polích v nizozemském způsobu	25,-
500	1	dlouhý dubový stůl v dvoudílných nohách s vyřezávaným trnožem	50,-
502	1	věšák na šaty z tvrdého dřeva, hnědě leštěný	4,-
503	1	vyřezávaný tabourett, rypsem potažený s polštářem	5,-
504	1	portiera zelená vzorkovaná se římsou dřevěnou, hnědě napuštěnou	30,-
505	1	portiera červená s dřevěným rámem	16,-
507	1	police z měkkého dřeva o 2 odděleních	2,-
510	1	velká skříň na kostumy z měkkého dřeva o 4 dveřích žlutě natřená	60,-
512	1	kuchyňská židle z tvrdého dřeva	2,-
513	1	kuchyňský stůl z tvrdého dřeva, hnědě leštěný	3,-
514	1	cestovní kufr podlouhlý, okovaný	6,-
516	1	regál na knihy z měkkého dřeva, hnědě natřený o 5 odděleních	10,-
517	1	lenoška červeným rypsem potažená	8,-

Položka	Počet kusů	c/ zařízení v ateliéru	K
518	1	křeslo křížované z tvrdého dřeva, hnědě leštěné s 2 polštáři	8,-
519	1	stupeň z měkkého dřeva hnědě natřený	-,30
520	1	velké křeslo z tvrdého dřeva, hnědě natřené křížované	7,-
521	1	taburett z tvrdého dřeva vyřezávaný	8,-
522	1	stůl z měkkého dřeva na barvy	7,-
523	1	staré křeslo vyřezávané s červeným plyšovým sedadlem a opěradlem	7,-
524	1	taburettek o 3 nohách točených	3,-
525	1	košík proutěný na papír	-,20
d/ zařízení v předpokoji			
529	1	stůl z tvrdého dřeva o dvoudílné noze, hnědě leštěný	18,-
530	1	věšák na šaty, hnědě leštěný	10,-
531	1	kasetka o 6 zásuvkách, perletí vykládaná	30,-
e/ na chodbě			
536	2	prázdné bedny po 2 k	4,-
537	1	slepý rám	10,-
f/ na půdě			
538	1	starší rám na obrazy pozlacený	15,-
540	1	starý malířský stojan porouchaný	5,-